opusdei.org

L'epistolari entre l'abat Escarré i sant Josepmaria

La revista Studia et Documenta de l'Istituto Storico San Josemaría Escrivá ha publicat cent vint-i-nou documents -inèdits, la gran majoria-, que inclouen tota la correspondència entre sant Josepmaria Escrivà de Balaguer i dom Aureli M. Escarré, juntament amb altres textos relacionats. Aquest epistolari ha estat preparat i anotat pel professor Josep-Ignasi Saranyana.

17/06/2022

Descarregat l'epistolari entre l'abat Escarré i sant Josepmaria

Cent vint-i-nou documents —inèdits, la gran majoria—, que inclouen tota la correspondència entre sant Josepmaria Escrivà de Balaguer i dom Aureli M. Escarré, juntament amb altres textos relacionats, s'han fet públics a l'últim número de *Studia et Documenta*, la revista de l'Istituto Storico San Josemaría Escrivá. Aquest epistolari ha estat preparat i anotat pel professor Josep-Ignasi Saranyana. Va des del maig del 1941, quan el llavors abat coadjutor de Montserrat escriu al bisbe de Madrid demanant informació sobre l'Opus

Dei, fins al gener del 1966, dos anys abans de la mort d'Escarré.

Aureli Maria Escarré (L'Arboç, Baix Penedès, 1908-Barcelona, 1968), coadjutor de Montserrat del 1941 al 1946 i abat titular del monestir des d'aquell any fins al 1966, va ser una figura clau en la restauració de Montserrat després de la persecució religiosa de la Guerra Civil. El 1936, la major part de la comunitat benedictina va haver d'exiliar-se, i vint-i-tres monjos, que s'havien quedat a Catalunya, van ser assassinats a diferents poblacions del Bages.

Segons escriu el professor Saranyana a la presentació de la correspondència, l'abat Escarré “es va caracteritzar per fomentar la romanitat de la comunitat, l'adhesió dels monjos al tomisme, el prec solemne de l'ofici diví segons la tradició benedictina, la restauració

de l'esplendor de la litúrgia, introduint-hi la llengua vernacla, l'afany en pro de la clausura monacal i la promoció de la *Lectio Divina*". També es va esforçar a ennoblir els edificis del monestir, especialment el presbiteri de la basílica, l'atri i la façana principal, i va resoldre el problema de l'aigua corrent, que angoixava des de segles els monjos i pelegrins, "amb una obra colossal d'enginyeria". A més, va enriquir el museu amb l'adquisició de fons pictòrics molt valuosos; i va elevar l'horitzó cultural de la comunitat benedictina, "perquè el monestir fos un veritable focus intel·lectual i d'esperit cristià".

Dom Escarré i l'Opus Dei

L'interès de dom Escarré per l'Opus Dei neix arran de les dificultats que aquesta institució va tenir als inicis de la seva tasca a Barcelona, poc després de la Guerra Civil. El primer

document de la correspondència és una carta que Escarré va escriure al bisbe de Madrid, Eijo Garay, el maig del 1941: “D'actualitat palpitant en extrem -diu l'abat coadjutor- és l'assumpte “Opus Dei”, fundació del Dr. Escrivá, sacerdot d'aquesta diòcesi, i sent molts els qui amb diferents i oposats fins ens han consultat sobre aquest assumpte –molt particularment al confessionari– i perquè sapiguem a què atenir-nos al nostre particular govern, desitjaríem normes clares i segures”.

La resposta del bisbe de Madrid, també recollida a l'estudi, va ser molt aclaridora: “Ja sé –escrivia mons. Eijo Garay- l'enrenou que a Barcelona s'ha aixecat contra l'Opus Dei. Bé es veu la pupa que fa l'enemic dolent. El que és trist és que persones molt donades a Déu siguin l'instrument per al mal; és clar que *putantes se obsequium præstare Deo*. Ho conec

tot. Perquè l'Opus, des que es va fundar el 1928 està en mans de l'Església i l'Ordinari diocesà, és a dir o el meu Vicari general o jo, sabem, i quan cal, dirigim tots els seus passos; de manera que des dels seus primers vagits fins als seus actuals ais ressonen a les nostres orelles i... al nostre cor. Puix que, cregui'm, Rvm. P. Abad, l'Opus és veritablement Dei, des de la seva primera idea i en tots els seus passos i treballs."

Després de la resposta del bisbe de Madrid, l'ajuda que va prestar el monestir de Montserrat, continua Saranyana, "va resultar decisiva per apaivagar els ànims dels catòlics barcelonins".

Tres períodes a l'epistolari

Segons el professor Saranyana, a l'epistolari hi ha tres períodes: del 1941 al 1943; del 1943 al 1949, i d'aquell any a gener del 1966. La primera part recull les

incomprensions patides per l'Opus Dei a Barcelona, “quan amb prou feines comptava amb mitja dotzena de membres; unes contradiccions suscitades per la direcció de les congregacions marianes”. Són en total dinou cartes (núm. 1-19), de gran interès històric, jurídic i testimonial, perquè s'hi reflecteix què era essencialment l'Obra aleshores i, comparada amb allò que és ara, ens permet concloure que continua sent avui el mateix, al cap de més de setanta anys, tot i el llarg i complex itinerari canònic recorregut, fins a assolir la configuració de prelatura personal.

En aquest bloc, apareixen diverses personalitats de la vida eclesiàstica i civil espanyola d'aquells anys, com els bisbes de Madrid, Pamplona, Vitòria i Barcelona, el nunci de Sa Santedat, el governador civil de Barcelona, els pares jesuïtes Vergés, Ruiz i Carrillo de Albornoz; Josep

Maria de Porcioles, i els germans Salvador i Fèlix Millet i Maristany.

Arrels a Montserrat

L'abat Escarré i sant Josepmaria Escrivà, tot i que es van conèixer en un primer encontre a Madrid el 20 d'abril del 1942, van encetar una amistat que va durar tota la vida, arran d'una llarga trobada a Madrid, el 5 de març del 1943. Segons Josep Maria Soler, abat de Montserrat del 2000 al 2021, "va ser la trobada de dos homes que somiaven amb un ressorgiment de l'Església i de la societat, promovent un cristianisme ardent, però fortament fonamentat sobre les virtuts humanes". De la correspondència entre Escarré i sant Josepmaria es desprèn que "l'Opus Dei, a la seva etapa fundacional, té arrels a Montserrat".

"Sant Josepmaria —assenyala el professor Saranyana— mai no va oblidar el noble afany de l'abat, quan

creixia la contrarietat a Barcelona, tot just iniciada l'activitat apostòlica de l'Opus Dei a la Ciutat Comtal". Les gestions per al reconeixement jurídic de l'Obra per part de la Santa Seu apareixen de continu a l'epistolari, “amb els seus protagonistes: sant Josepmaria, el beat Àlvar del Portillo, José Orlandis i els benedictins Anselm Albareda i Gregori M. Suñol”.

Una gestió infructuosa

A la segona part de la correspondència -1943 a 1949- destaquen alguns temes, com “la condició d'abadia *nullius*, que Montserrat va perdre el 1873, i que l'abat Escarré intentà recuperar acudint a la Santa Seu, al nunci Gaetano Cicognani i a les autoritats governamentals espanyoles. Per a això demanà l'ajuda de sant Josepmaria, que procurà complaure'l segons les seves possibilitats, que òbviament no eren gaires”. El tema

de l'abadia *nullius* apareix a les cartes núm. 20, 21, 28, 29, 32, 54, 85 i 86.

L'oposició de Gregorio Modrego i de Benjamín Arriba i Castro, bisbe de Barcelona i cardenal-arquebisbe de Tarragona, respectivament, van impedir que Montserrat recuperés l'estatut d'abadia *nullius*, “i l'abat es va haver de conformar a recobrar la propietat d'una part de la Santa Muntanya”.

Al tercer grup de cartes -març del 1949 al gener del 1966- “s'aprecia que el fundador de l'Opus Dei s’està dedicant completament a l'expansió apostòlica de l'Obra i a la seva organització institucional”. Dom Escarré i sant Josepmaria es van tornar a veure dues vegades, totes dues a Roma, l'agost del 1949 i el maig del 1950. L'últim document és una carta de Joan Baptista Torelló a sant Josepmaria, després de visitar

Torelló l'abat Escarré al seu retir a l’abadia de Viboldone (San Giuliano Milanese), “i revesteix especial interès, perquè contextualitza les doloroses circumstàncies que pateix l'abat, ja greument malalt”. Dom Aureli Escarré va traspassar en una clínica barcelonina el 21 d'octubre del 1968, mentre que sant Josepmaria li va sobreviure set anys, i va traspassar a la seu central de l'Opus Dei a Roma el 26 de juny del 1975.

La tasca de transcripció i anotació

La transcripció i anotació d'aquests 129 documents, conclou el professor Saranyana, “ha tingut un llarg recorregut. La idea era recollir i anotar aquest epistolari deu molt a la iniciativa del P. Josep de C. Laplana, qui, amb motiu del centenari de Josepmaria Escrivà i de la seva canonització, que van coincidir el mateix any del 2002, va avançar una

visió panoràmica de l'intercanvi epistolar entre Escrivà i Escarré, que es conserva a Montserrat. Continuà els treballs, ampliant la perspectiva el Dr. Jaume Aurell i Cardona, catedràtic de la Universitat de Navarra, que va dur a terme una acurada transcripció de bona part de les fonts, tant a Montserrat com a Roma. Al cap dels anys, a l'hivern i la primavera del 2011, va reprendre el projecte l'historiador Dr. Enric Moliné, que, després d'ordenar cronològicament el material i començar a anotar-lo, va sol·licitar la meva col·laboració. Vam treballar junts uns quants mesos, però de nou, per raons diverses, el tema va quedar en *stand-by*. Finalment, quan el Dr. Moliné va traspassar, el maig del 2021, vaig assumir la tasca d'acabar-ne l'edició, incorporant-hi alguns documents nous".

pdf | document generat automàticament des de https://opusdei.org/ca/article/l-abat-escarre-i-sant-josepmaria-correspondencia/ (17/01/2026)